

Mirko Bulat

BRONČANODOBNI DEPO IZ KAPELNE KOD DONJEG MIHOLJCA

Prilikom kopanja kanala na oranici »Sređanci« južno od sela Kapelna, općina Donji Miholjac, našli su u veljači 1966. godine radnici donjomiholjačkog PJK-a, Mirko Posavac, Vaso Erđenović i Jovo Drakulić čup od gline, koji se kod otkrivanja raspao, i u njemu više brončanih predmeta. O nalazu su obavijestili nastavnicu u Kapelni Ljubicu Čačić, a ona povjerenika za kulturu Općine Donji Miholjac Miroslava Feya. Njihovom zaslugom dopremljen je ovaj nalaz u Muzej Slavonije, i tu je inventiran pod brojevima 7884 do 7901 i 7956 do 7966.

Nalaz se sastoji od slijedećih predmeta:

1. Tri gotovo identična kelta s ušicom i zadebljanim otvorom, ukrašena s tri horizontalne linije s niskim trostrukim V ornamentom, čiji se vrh nastavlja u tri vertikalne linije. Kod jednog je oštrica sasvim odbijena. Dužina im je 14, širina 5,4, debljina 4,2 cm. Inv. br. 7959—7961, t. I, 1—3.
2. Tri slična kelta, ali rustičnije izrade, ukras je rađen mnogo prostije, vertikalne linije su kraće, dok se broj horizontalnih, više razmaknutih linija, povećava kod jednog na četiri, kod drugog čak na pet. Kod ovoga se primjećuju i tragovi kovanja (?). Dužina im je 13,7, širina 4,4 do 5, a debljina 3,6 do 4,2 cm. Inv. br. 7962—4, t. I, 4—6.

Svi ovi keltovi pokazuju međusobnu srodnost, tako da je očito da su prva tri rađena u istoj radionici, od iste ruke, a druga tri možda čak u istoj radionici, samo od druge, manje vješte ruke, no svakako po uzoru na prva tri. Najbliže analogije za prva tri imamo u nalazu iz Monja u sjeveroistočnoj Bosni, koji je datiran u Ha B 1¹, iz Beravaca kod Slavonskog Broda (Ha A 2)², te iz Sarvaša u istočnoj Madžarskoj.³

3. Dvije bradve (kombinacija palštaba i široke jezičaste sjekire) sa lučno zaobljenim gornjim dijelom i dugoljastim krilcima. Prva je dugačka 18,6, široka 8,7, debela 0,5—3,4, druga, manja, 15,6 odnosno 6,6, odnosno 0,4—3,4 cm. Osim toga nađen je i donji dio treće takove, iste veličine i oblika kao donji dio prve. Inv. br. 7897 i 7898, t. II, 1—2. — Najbliža analogija potječe iz obližnjeg Bizovca, gdje je datirana u Ha A 2.⁴

4. Palštab s krilcima koja se dodiruju, suženim srednjim dijelom i oštećenom oštricom. Gornji dio nedostaje. Dužina 15,5, širina 4,4 do 6,5, debljina 4 cm. Inv. br. 7899, t. II, 3. — Najbliža analogija poznata je iz Ro-

manda u zapadnoj Madžarskoj, gdje je datiran, kao i ostale slične sjekire, u Ha B 1.⁵

5. Palštab s manjim lučnim krilcima, koja se ne dodiruju i sežu od gornjeg ruba do nazužeg dijela palštaba, i s proširenom oštricom. Krilca su malo oštećena. Dužina 16, širina 3,8 do 6,6, debljina 3,8 cm. Inv. br. 7900, t. II, 4. — Najbliža analogija poznata je također iz Bizovca, gdje je datiran u Ha A 2⁶, samo što je kod naših primjeraka suženje u sredini mnogo istaknutije.

6. Sličan, ali veći palštab, kojemu je gornji dio nešto oštećen. Dužina 16,5, širina 3,7 do 6,8, debljina 3,1 cm. Inv. br. 7901, t. II, 5 — Analogije i datiranje kao prethodni.

7. Šuplja bradva (kombinacija kelta i palštaba) s ušicom, ukrašena gore s istim horizontalnim reljefnim linijama, kao naši primjeri pod brojem 2. Od palštaba su ostala zakržljala krilca kao ukras i široka lučna oštrica. Dužina 12,9, širina 4,8 do 8,4, debljina 3,5 cm. Inv. br. 7965, t. II, 6. — Brojne analogije poznate su iz Madžarske⁷, Rumunjske⁸ i Slovačke⁹, a kod nas na pr. iz Beravaca kod Slavonskog Broda, koji je nalaz datiran u Ha A 2.¹⁰

8. Četiri veća ulomka grubo rađenih masivnih dvostrukih sjekira (?) od bakra (?) s tragovima kovanja na površini; jedan ukrašen s tri kružna udubljenja. Nije poznato čemu su služile; možda kao nakovnji (?). Teško je vjerovati da su služile za sječenje, no krajevi su kod nekih ipak zatupljeni. Dva ulomka (t. I, 7 i t. III, 7) se mogu spojiti, pa je ukupna dužina (sa sada zatupljenim krajevima) 27,8, širina 6,4, a debljina 3,2 cm. Izgleda da su i kod drugih primjeraka dimenzije bile približno iste. Inventarni broj 7966, t. I, 7 i 8, t. III, 7—9.

9. Gotovo polukružni srp s trnom i zasječenom drškom. Zadebljanje nutarnjeg ruba ide paralelno s vanjskim sve do vrha. Promjer 15,7 cm. Inv. broj 7956, t. III, 1. — Slični primjeri, datirani inače u Ha B stupanj,¹¹ poznati su nam na pr. iz Mačkovca u Slavoniji,¹² Augsdorfa kod Celovca,¹³ Mohača u madžarskoj Baranji,¹⁴ Füzesabonya u sjevernoj Madžarskoj,¹⁵ Hide u Rumuniji¹⁶ itd.

10. Sličan srp, s nešto manjim trnom, probušenom drškom i zadebljanjem na hrptu. Promjer 16,4 cm, inv. br. 7957, t. III, 4. — Analogije i datiranje kao i naprijed.

11. Sličan srp, sa kraćom oštricom, većim trnom i iscrtkanim rubnim zadebljanjima. Promjer 18,7, inventarni broj 7958, t. III, 3. — Oštrica malo oštećena. Analogije i datiranje kao naprijed.

12. Stražnji dio srpa s fasetiranim jezičkom; zadebljanje nutarnjeg ruba ide okomito na hrbat, a od njega se odvaja, također okomito, rebro paralelno s hrptom. Sredinom drška ide vertikalna reljefna linija, a držak je ozdo lučno zasječen. Sadašnji promjer je 12,7 cm, inventarni broj je 7890. Tabla III, br. 2. — Ovaj tip srpa je nešto raniji i datira se u Ha A,¹⁷ iako može doći i u kasnijim depoima, kao na pr. u Bükkaranyosu I u gornjoj Madžarskoj.¹⁸

13. Stražnji dio »plamenastog« noža, s tri nepravilne rupice na dršci te graviranim poprečnim crticama i točkicama na hrptu i lučnim urezima ispod njega. Sadašnja dužina 12,4 cm. Inventarni broj 7888, t. III, 10 i t. VII, crtež 1. — Približne analogije nalazimo u Beravcima i Podcrkavlju,¹⁹ a slični noževi brojni su i na drugim nalazištima razdoblja kulture žarnih polja u Panonskoj nizini i susjednim zemljama.²⁰

14. Malo koplje sa širokim šupljim nasadom s rupicama za pričvršćivanje. Dužina 12,8 cm, inv. broj 7889, t. III, 5. — Analogije su mnogobrojne, a navodimo Kamenicu goru kod Varaždina, gdje je datirano u Ha B 1.²¹

15. Igla gore kružnog, dolje kvadratičnog presjeka, s jedva izraženom kalotastom glavicom, savijena. Dužina 13 cm. Inv. br. 7895, t. V, 6. — Analogije joj nalazimo u Podcrkavlju kod Slavonskog Broda,²² te u Batini Skeli²³ i Donjoj Dolini.²⁴

16. Masivna ogrlica, otvorena, eliptičnog oblika, polukružnog presjeka. Krajevi su joj ravni, ukrasa nema. Pokrivena grubom zelenom patinom. Duži promjer joj je 12,5 cm. Inventarni broj 7892, t. IV, 3.

17—27. Narukvice, eliptičnog oblika, otvorene, polukružnog presjeka, sa fasetiranim stranama, ukrašene grupama poprečnih i cik-cak crtica. Promjer od 7,9 do 10,7 cm. Inv. br. 7891 a — i, t. IV, 1—2, 4—8 i t. V, 1—4, te crteži t. VII, 2—5 i t. VIII, 1—6.

Analogije ovim narukvicama nalazimo kod nas u Otoku-Privlaki,²⁵ Ulmi kod Vršca,²⁶ Brestoviku²⁷ i Vinči,²⁸ zatim u Sajóvámosu,²⁹ Satoralya-ujhelyu,³⁰ Aranyosu³¹ i Romandu³² u Madžarskoj, Kleedorfu u Austriji,³³ Uioara de Sus³⁴ i Salardu³⁵ u Rumuniji, te u Poznanju u Poljskoj,³⁶ a datiraju se u Ha B 1 stupanj.³⁷

28. Ogrlica ovalnog oblika, ali tanja i kružnog presjeka, otvorena, s primaknutim ravnim krajevima, ukrašena zmijoliko omotanim grupama vrlo tankih crtica. Promjer 11,7, debljina 0,6 cm. Ukras vrlo izlizan. Inv. br. 7893 a, t. V, 5, crtež t. VIII, 7. — Analogije za oblik i ukras nalazimo kod nas u Budušiću u zapadnoj Srbiji³⁸ i Tešnju u Bosni³⁹.

29. Slična manja ogrlica (?) sa više otvorenim krajevima, i isto takovim, nešto bolje sačuvanim ukrasom. Promjer 8,6 cm, inv. br. 7893 b.

30. Slična eliptična narukvica, ali kvadratičnog presjeka, s ravnim krajevima, koji se malo preklapaju. Neukrašena, promjer 7,4 cm. Inv. br. 7894 a.

31. Okrugla narukvica kružnog presjeka, sa zašiljenim krajevima, koji se preklapaju. Neukrašena, lijepa zelena patina kao i kod ostalih. Promjer 7 cm, inv. br. 7894 b. — Analogije im nalazimo također u Tešnju⁴⁰.

32. Pafta od lima, svjetlo zeleno patinirana, eliptičnog oblika sa produženim krajevima, od kojih je sačuvani probušen sa dvije rupice, slomljena na četiri komada (četvrti nedostaje). Ukršena simetrično bogatim graviranim uokvirenim geometrijskim ukrasom od koncentričnih kružnica sa zrakastim likom u središtu, grupama lukova, malim kružnicama, a po sredini i na krajevima cikcak crticama. Sadašnja dužina 17,4, širina 10,7 debljina 0,1 cm. Inv. br. 7885, t. VI, 1.

33. Polovica slične ali veće i bogatije ukrašene pafte; sačuvan je kraj s kukom. Raspored ornamenata je kao kod prethodne, samo što je okvir dvosstruk, što dvije koncentrične kružnice imaju drugačiji lik u sredini, i što je na kraju graviran oval s dvije male spojene kružnice, a u sredini elegantno gravirana patka. Sadašnja dužina (tj. polovica nekadašnje) je 16,8, širina 14,6 cm. Inv. br. 7884, t. VI, 2. Vrlo lijepa tamno zelena patina

34. Ulomak kraja i sredine slične pafte, sa dvije rupice na kraju, i sličnim graviranim ukrasom, samo što se unutar grupe koncentričnih kružnica nalazi gravirani romb, grupa lukova nema, a umjesto njih je manja grupa koncentričnih kružnica sa krstastim lukom. Sadašnja dužina 11, širina 9,5 cm. Inv. br. 7887, t. VI, 3.

35. Ulomak slične pafte sa sličnim ukrasom kao ranije, samo što se u koncentričnim kružnicama u sredini nalazi isti lik kao u manjoj kružnici kod prethodnog primjerka. Sadašnja širina je 7,5 cm. Inv br. 7886, t. VI, 4.

Analogije ovim izvanrednim primjercima nalazimo u Poljskoj, gdje su datirane u broncu V, a imaju ugravirane i čitave kompozicije sa sunčanim barkama i vodenim pticama, simbolima Sunca⁴¹, te iz nešto kasnijeg vremena i više modificirane u Konjuši u zapadnoj Srbiji⁴². Najsličnija je iz Krnova u sjevernoj Češkoj.⁴³

36. Bodež u obliku vrbovog lista s graviranim rubovima i probušenom jezičastom drškom, te dvije rupice na prijelazu sječiva u dršku. Ovaj bodež peskijera tipa nije nađen zajedno s ostalim predmetima, nego na drugom mjestu u okolini sela, ali iako je nešto stariji također spada ovamo. Najbliže analogije poznate su nam iz Bizovca (Ha A 2)⁴⁴, Otoka—Privlake (Ha A 1)⁴⁵, Tenja (Ha A 2),⁴⁶ te Boljanića (Ha A 2)⁴⁷ i Donje Doline (faza I a)⁴⁸. Dužina 21,4, 4 širina 2,7, debljina 0,3 cm. Inv. br. 7896, t. III, 6.

Vidjeli smo da za ovaj skupni nalaz postoje brojne analogije u bližoj i daljoj okolini Kapelne. Najveći broj analogija datiran je krajem halštata A (Ha A 2), odnosno početkom halštata B (Ha B 1), pa u to razdoblje tj. Ha B 1 datiramo i naš nalaz. To bi bilo razdoblje između 1000. i 900. pr. n. e.⁴⁹

Velik broj gotovo istovjetnih predmeta u našem nalazu ukazuje na porijeklo iz iste radionice, čak od iste ruke. Teže je riješiti problem lociranja te radionice, no ona se mogla nalaziti i negdje u blizini mjesta nalaza, što je tim vjerojatnije, što je iz bliže okolice Kapelne poznato nekoliko, doduše nešto ranijih depoa (Bizovac, Tenje). Nalaz iz Kapelne pripadao je vjerojatno nekom putujućem obrtniku-trgovcu, pošto je dobar dio predmeta oštećen i nije mogao više biti u upotrebi. Posebno je pitanje izrade luksuznih pafti i njihovog ukrasa, i vjerojatno je da njihovu izradu ne možemo povezati s istom radionicom, koja je izradila navedena oruđa.

Cijeli taj kompleks ostava Ha A i Ha B stupnja na velikim područjima Srednje Evrope, Panonske nizije i Sjeverne Italije može se uglavnom povezati s kompleksom kulture žarnih polja,⁵⁰ koja je u toku velikih etničkih pokreta početkom tog razdoblja preplavila, iz svog sjedišta na teritoriju današnje Poljske, velik dio Zapadne, Srednje i Južne Evrope, ostavljajući svagdje svoje karakteristične crte, u koje možemo ubrojiti tipičnu keramiku, brončano oruđe, oružje i nakit, ornamentiku, stilizirani lik vodene ptice-simbola Sunca, ritus spaljivanja, toponime i etnonime. Ona se nije svagdje uspjela održati u novoj sredini, ali je svugdje dala temelje za kasniji kulturni razvoj, a tako gdje se održala, nalazimo u historijsko doba narode i plemena Veneta, Vinda, Pan(ve)nonaca, Enata, Enara i t. d. Stoga je već Milojčić⁵¹ pomiclao da su nosioci te kulture Veneti, a istog su mišljenja bili i mnogi drugi.⁵² Dosadašnje povezivanje Veneta s Ilirima bilo je pogrešno,⁵³ jer su novija istraživanja pokazala da su se Iliri formirali na Balkanu kao potomci drugog indoevropskog vala iz južnoruskih stepa dok su Veneti, kako smo vidjeli, krenuli na jug hiljadu godina kasnije sa teritorija na kojem su se naselili također krajem III tis. pr. n. e. kao drugi, sjeverni krak spomenute velike indoevropske seobe.⁵⁴ Prema tome je očito da se te dvije grupe ne mogu više identificirati, jer se radi o dvije različite stvari. Kako su područje Karpatske kotline naselili Panonci (koji su tom području dali svoj pečat i ime za gotovo hiljadu godina), to naš nalaz iz Kapelne možemo povezati s nekim njihovim plemenom, možda s

Andizetima, koji su nam na tom području poznati u historijsko doba.⁵⁵ Razloge zakapanja ostave treba tražiti vjerojatno u unutarnjim previranjima još nedovoljno konsolidiranog novog stanovništva.

- ¹ R. Jovanović, Dve praistoriske ostave iz severoistočne Bosne, »Članci i građa za kulturnu istoriju Istočne Bosne« I, Tuzla 1958, p. 31; sl. 1.
- ² F. Holste, Hortfunde Südosteuropas, Marburg/Lahn 1951, t. 1, sl. 2—5 i 7; za datiranje v. Z. Vinski — K. Vinski, Prolegomena k statistici i kronologiji prethistorijskih ostava u Hrvatskoj, Opuscula archaeologica I, Zagreb 1955, str. 80.
- ³ Holste, o. c., t. 33, broj 1—2 i 4.
- ⁴ Ibid., t. 3, br. 13, i Vinski, o. c., 81.
- ⁵ P. Németh — I. Torma, A romándi későbronzkori raktárlelet, »A Veszprém megyei múzeumok közleményei 4, Veszprém 1965, str. 68; t. X, br. 43.
- ⁶ Ibid., t. 3, br. 18; Vinski, o. c., str. 81.
- ⁷ Holste, o. c., t. 35, br. 11 i 12 (Szentes); t. 43, br. 2 (Nyiregyháza).
- ⁸ Ibid., t. 47, br. 1 (Spalnaca, okol. Kluža); t. 49, br. 2 (Hida).
- ⁹ Ibid., t. 23, br. 2 (nepoznato nalazište).
- ¹⁰ Ibid., t. 1, br. 6.
- ¹¹ Müller-Karpe, Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen, Römischgermanische Forschungen, Band 22, Berlin 1959, str. 128, citir. po P. Németh — I. Torma, o. c., str. 84.
- ¹² Holste, o. c., t. 9, br. 16.
- ¹³ L. Franz, Die Vorgeschichtliche Altertümer Kärntens, Mittheil. d. Anthropol. Gesellschaft in Wien LXI, Wien 1931, str. 107, sl. 10.
- ¹⁴ Holste, o. c., t. 23, br. 23.
- ¹⁵ Ibid., t. 31, br. 24.
- ¹⁶ Ibid., t. 49, br. 16.
- ¹⁷ P. Németh — I. Torma, l. c.
- ¹⁸ Kemenczei T., Koravaskori bronz raktárleletek a Miskolci Múzeumban, A Herman Ottó Múzeum évkönyve, VI, Miskolc 1966, str. 59, t. IV, br. 2.
- ¹⁹ Holste, o. c., t. 2, br. 4 (Beravci); t. 8, br. 9 (Podcrkavlje).
- ²⁰ Z. Marić, Donja Dolina, Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, n. s. XIX, Sarajevo 1964, str. 27, t. III, br. 21.
- ²¹ Holste, o. c., t. 49, br. 34.
- ²² Ibid., t. 8, br. 30.
- ²³ I. Nađ — P. Nađ, Katalog arheološke zbirke dr. Imre Frey-a, Sombor 1964, str. 11, t. III, br. 3 i 4.
- ²⁴ Marić, o. c., t. III, br. 5 (faza I b).
- ²⁵ Holste, o. c., t. 6, br. 27.
- ²⁶ Ibid., t. 17, br. 22, 28 i 29.
- ²⁷ D. Garašanin, Katalog metala, Beograd 1954, str. 19, t. IX, br. 8.
- ²⁸ Ibid., str. 21—22, t. X, br. 4.
- ²⁹ Holste, l. c., br. 16—18.
- ³⁰ Ibid., t. 40, br. 31—36.
- ³¹ P. Németh — I. Torma, o. c., str. 73—75, t. XVII, br. 110—120.
- ³² Holste, o. c., t. 50, br. 26—27.
- ³³ Ibid., t. 46, br. 39—40.
- ³⁴ Ibid., t. 47, br. 37—38.
- ³⁵ W. Szafranski, Skarby brzowe z epoki wspólnoty pierwotnej (IV i V okres epoki brzowej) w Wielkopolscie, Warszawa-Wrocław 1955, str. 131, t. XVII, br. 194 (Wielka Staroleka, bronca IV).
- ³⁶ Kemenczei, o. c., str. 76.
- ³⁷ D. Garašanin, o. c., str. 33, t. XVIII, br. 2 i 3.
- ³⁸ Ibid., str. 33, t. LVII, br. 6.
- ³⁹ D. Garašanin, o. c., t. XVII.
- ⁴⁰ Szafranski, o. c., str. 150, t. XIX, br. 236—239 (Radolinek).
- ⁴¹ D. Garašanin, o. c., str. 24, t. XI, br. 4.
- ⁴² B. Kulka, Mittheilungen d. Anthropolog. Gesellschaft in Wien XVI, str. 172.
- ⁴³ Holste, o. c., t. IV, br. 3; Vinski, o. c., str. 81.
- ⁴⁴ Holste, o. c., t. 5, br. 17 i 23; Vinski, o. c., str. 85.
- ⁴⁵ Holste, o. c., t. 14, br. 2; Vinski, o. c., str. 89.
- ⁴⁶ Jovanović, o. c., str. 24, t. I.
- ⁴⁷ Marić, o. c., t. I, br. 24.

- ⁴⁹ Müller — Karpe, Urnenfelderkultur im Hanauer Land, 1948, p. 47 — citirano po Vinski, o. c., bilj. 59.
- ⁵⁰ Vinski, o. c., str. 59.
- ⁵¹ V. Milojčić, Grosser historischer Weltatlas, I, 1953, col. 44, cit. po Vinski, o. c. 93, bilj. 32.
- ⁵² Na pr. J. Moreau, Die Welt der Kelten, 3-e izd., Stuttgart 1961, str. 17.; v. opširnije kod J. Korošec, Uvod v materialno kulturo Slovanov zgodnjega srednjega veka Ljubljana 1952, str. 18.
- ⁵³ Marić, o. c., 61 i d.
- ⁵⁴ A. Benac, Prediliri, Protoiliri i Prailiri, Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba, Sarajevo 1964, str. 62 i d.
- ⁵⁵ A. Mócsy, Pannonia, p. o. iz Pauly-Wissowa, Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft, Suppl. IX, Stuttgart 1962, col. 531.

DÉPÔT D'OBJETS EN BRONZE DE KAPELNA PRÈS DE D. MIHOLJAC

L'auteur publie un dépôt d'objets en bronze, trouvé près de Kapelna, village de la commune de Donji Miholjac à l'ouest d'Osijek. Lors de la trouvaille le pot qui renfermait les objets fut cassé et n'est pas conservé. Le dépôt contenait: des haches à douille, des haches à ailerons, d'autres haches massives à forme combinée, des fauilles, un couteau, une petite lance, une épingle à tête de calotte sphérique, un collier massif simple, plusieurs bracelets ouverts de profil demi-circulaire ornés de motifs géométriques, un collier et deux bracelets de profil circulaire ornés de fines lignes gravées, deux agrafes presque complètes et deux fragments d'agrafes richement ornées d'ornements géométriques. Trouvaille isolée: un poignard du type Peschiera. On rencontre des analogies sur tout le territoire de la plaine panonienne, même dans les contrées voisines et tous ces objets sont situés en général dans l'époque HaB₁, tandis que certains objets peuvent être considérés comme survivances de l'époque antérieure Ha A₂. Le dépôt de Kapelna se situe aussi dans l'époque Ha B₁. L'auteur admet qu'il s'agit du dépôt d'un artisan et qu'on peut rattacher à des ateliers locaux la plupart des objets trouvés. Il met en relation l'ensemble des trouvailles des époques Ha A et Ha B avec l'envahissement des Vénètes, tribu non-illyrienne, qui étaient les porteurs de la civilisation des champs d'urnes cinéraires au début de cette époque quand ils avaient abandonné leur séjour sur le territoire de la Pologne. Les dénominations antiques des porteurs de la civilisation des champs d'urnes cinéraires, Vénètes en Italie, Vindes dans les Alpes, Pan (ve) nons en Pan(ve)nonie etc. en font preuve. Leur symbole était un oiseau d'eau, symbole du soleil que nous trouvons gravé sur une de nos agrafes.

T. I.

1

2

3

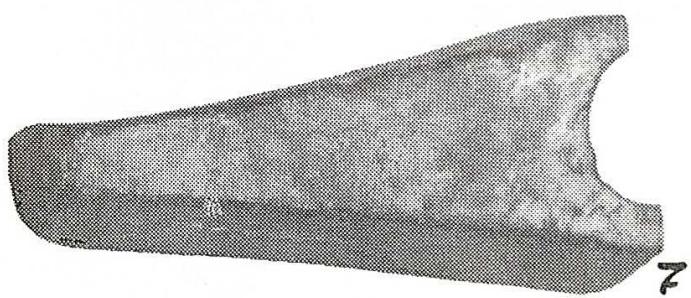
4

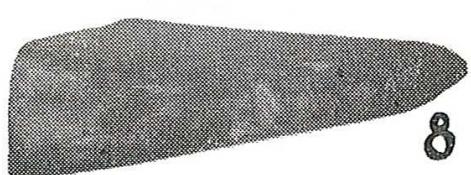
5

6

7

8

T. II

1

2

3

4

5

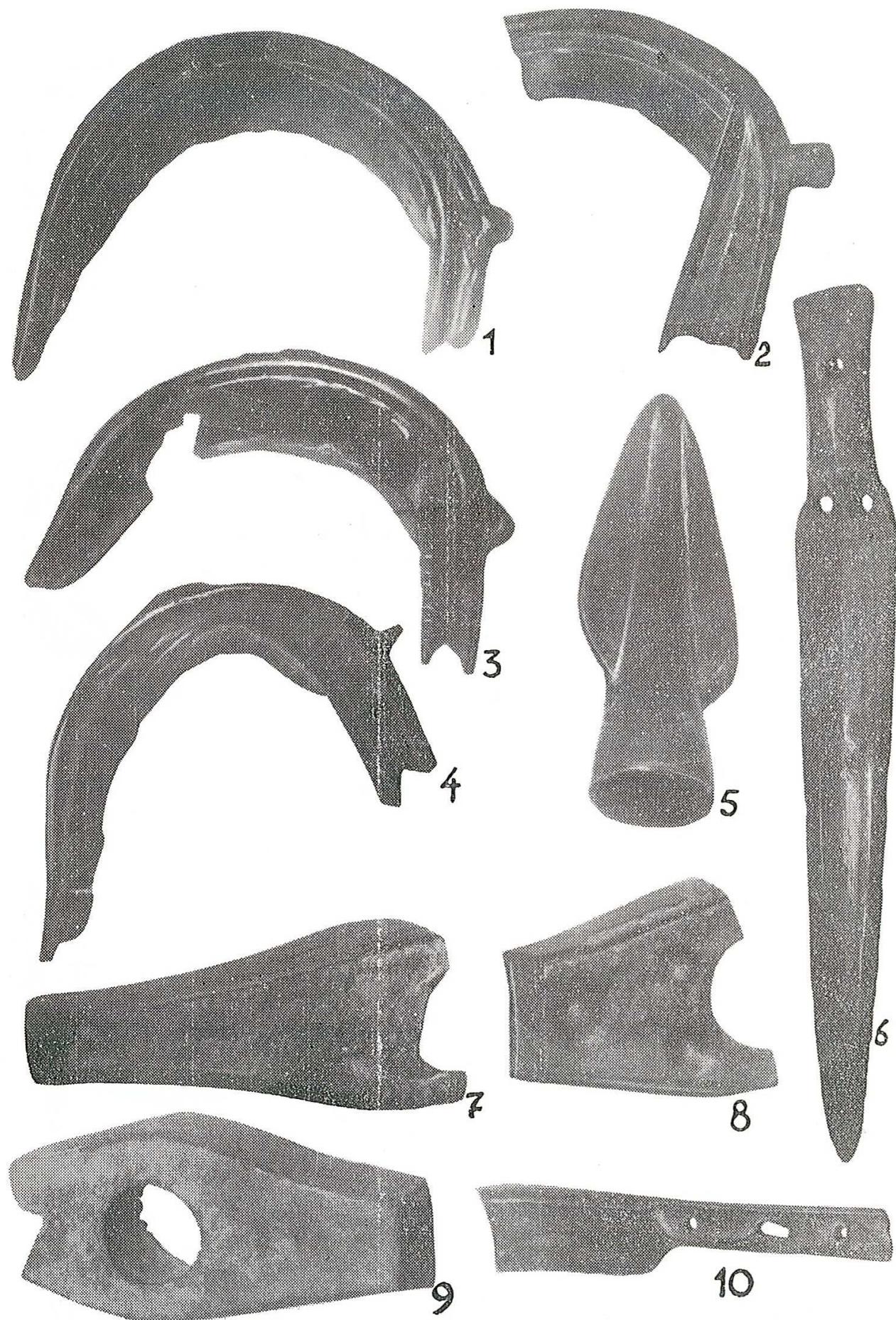

6

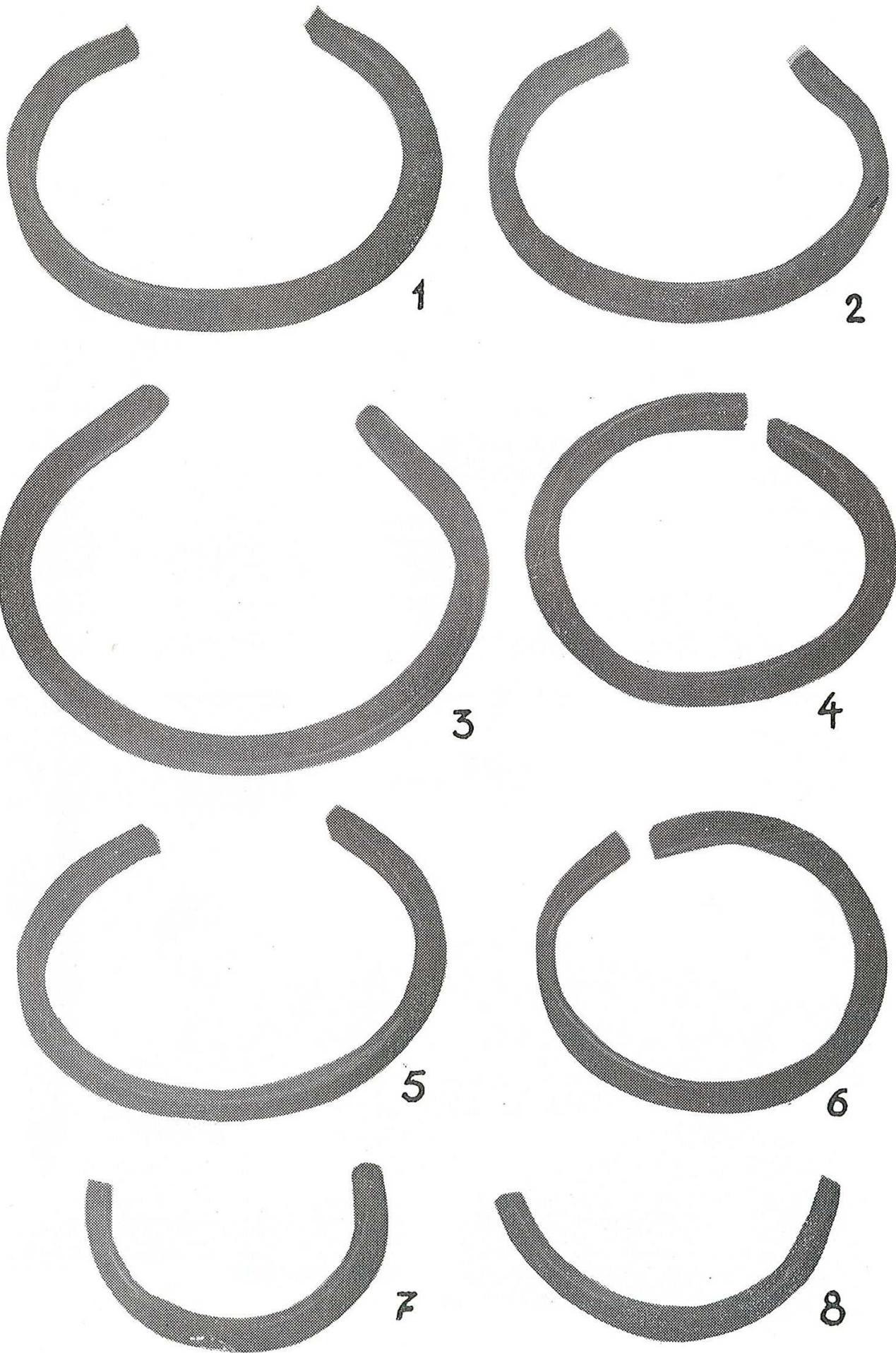

7

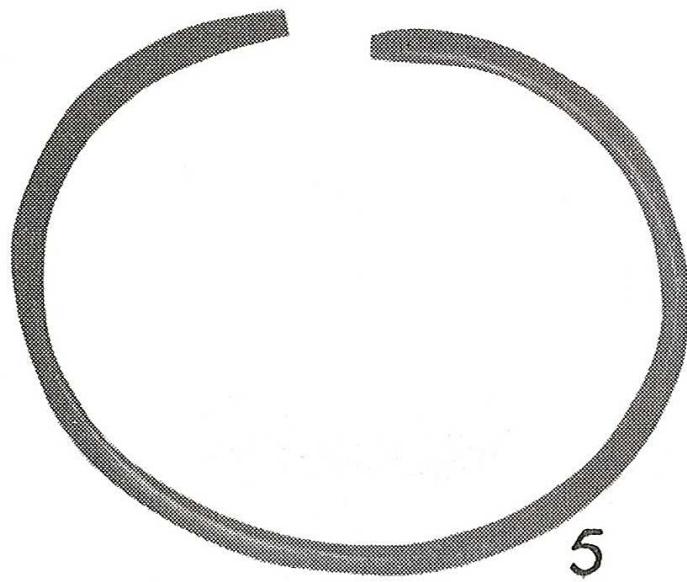
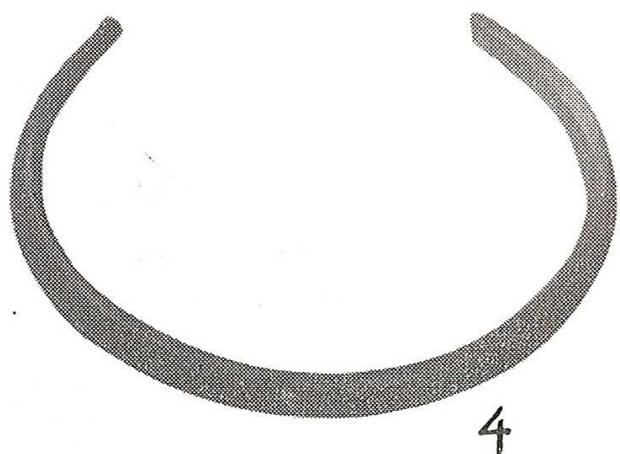
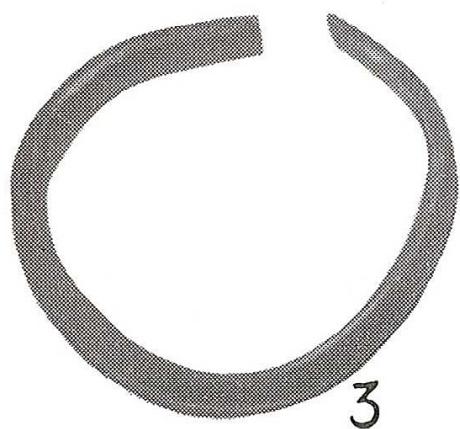
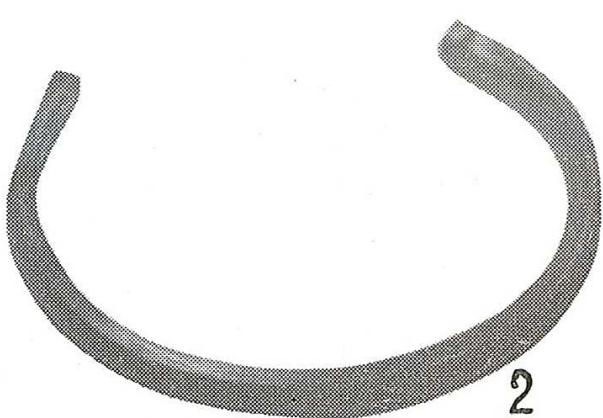
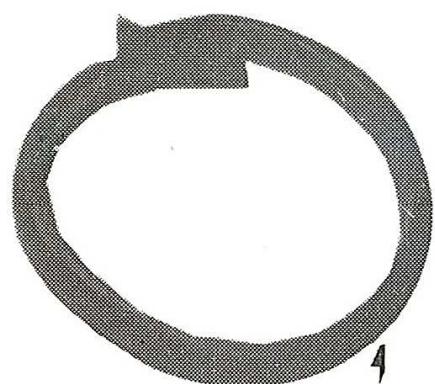
T. III

T. IV

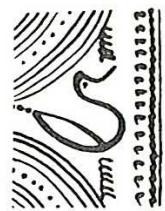
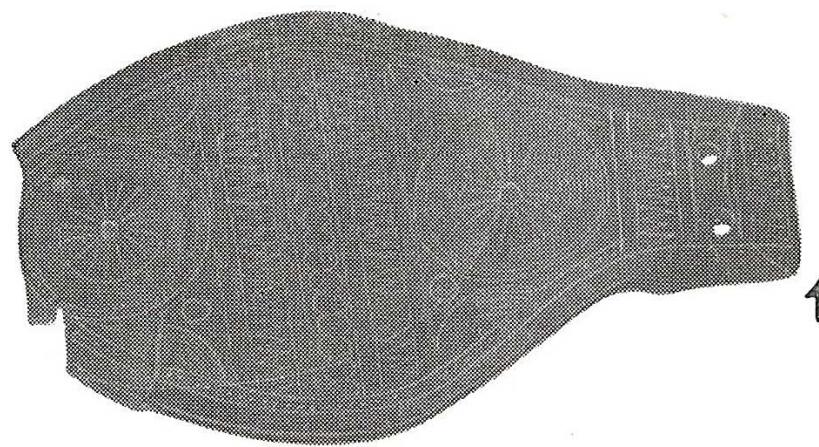

T. V

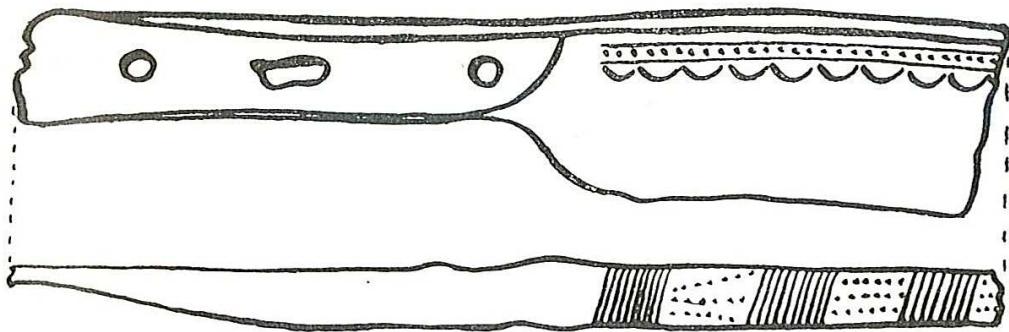

2*

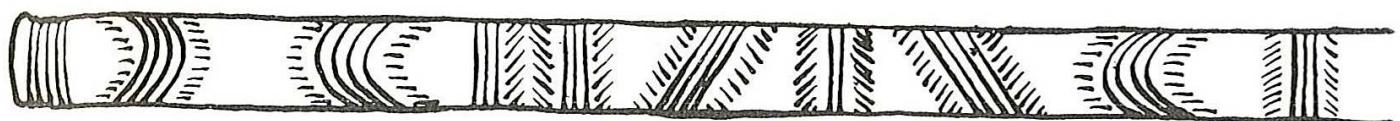
T. VI

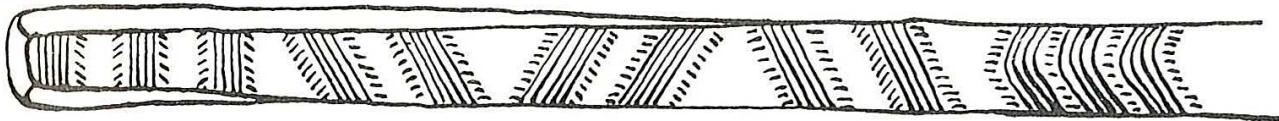
T. VII

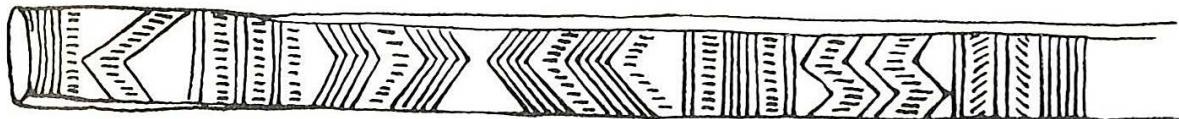
1

2

3

4

5

T. VIII

